

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3054/2022. (II. 11.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.37.826/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (jogi képviselője: dr. Boza Laura ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Kúria Kfv.III.37.826/2020/2. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 2.K.704.234/2020/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, I. cikk (1) bekezdésére, II cikkére, III. cikk (1) bekezdésére, VI. cikk (1)–(2) bekezdéseire, XV. cikk (5) bekezdésére, XVI. cikk (1)–(2) bekezdéseire, XXIV. cikk (1) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére, valamint XX. cikk (1) bekezdésére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a rendelkezésre bocsátott bírósági és hatósági döntésekben írtak szerint a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó édesanya gyermeke ideiglenes hatályú elhelyezését rendelte el az első fokon eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala XX. Kerületi Hivatala (a továbbiakban: elsőfokú gyámhatóság) 2019. április 11-én kelt, BP-20/004/1124-6/2019. számú határozatával, a gyermekvédelmi jelzőrendszeren keresztül érkezett jelzés alapján. A határozatot az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 84. § a), és c) pontjaira hivatkozva azonnal végrehajtották.
- [4] Az indítványozó fellebbezése alapján a Budapest Főváros Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály (a továbbiakban: másodfokú gyámhatóság) BP/0502/01108-20/2019. számú határozata – amely saját hatáskörben módosította BP/0502/1108/18/2019. számú határozatát – az elsőfokú határozat érdemét, vagyis az ideiglenes elhelyezést nem érintette, a kirendelt eseti gyám feladataira vonatkozott.
- [5] Az indítványozó keresete alapján ezt követően a Fővárosi Törvényszék 2.K.704.234/2020/14. számú ítéletében vizsgálta az alapul fekvő gyámhatósági eljárást és annak következményeként meghozott érdemi hatósági döntések törvényességét. A Fővárosi Törvényszék fenti ítéletének indokolásában hangsúlyozta, hogy az előtte fekvő ügyben két feltétel együttes fennállását kellett vizsgálnia: egyrészt, hogy a gyermek súlyos veszélyeztetettsége fennáll-e, és emiatt indokolt-e azonnali elhelyezése. Ennek vizsgálata során a Fővárosi Törvényszék figyelembe vette, hogy a család nem először került kapcsolatba a gyámhatósággal, a gyermek védelemben vételéről ugyanis már korábban – külföldre távozásukat megelőzően – döntött a gyámhatóság. Ítéletében értékelte továbbá, hogy a jelzést követően a családdal való kapcsolatfelvétel sikertelen volt. Kitért arra, hogy a veszélyeztetés nem csupán aktív, de passzív magatartással, vagyis mulasztással is megvalósítható, így e körben értékelte a gyermek egészségügyi ellátásának elmaradását, közösségből (alapfokú oktatási intézmény) való kivonását, az édesanya egészségügyi állapotát és a nagymama hatósággal való együttműködést elutasító magatartását. A Fővárosi Törvényszék arra a megállapításra jutott, hogy a gyámhatóság amikor a gyermek ideiglenes elhelyezéséről döntött, okszerűen mérlegelte a család körülményeit, így az indítványozó keresetét elutasította.
- [6] Az indítványozó ezt követően felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriára. A Kúria Kfv.III.37.826/2020/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta, döntésének indokolását a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § a) pont aa) alpontjára hivatkozva hozta meg. A Kúria végzésében foglaltak szerint „egy adott egyedi ügyben a bizonyítékok bíróság általi mérlegelésének vitatása a felülvizsgálati eljárás lefolytatását nem indokolja”, vagyis nem tudott azonosítani a felülvizsgálati kérelem alapján olyan elvi jelentőségű jogkérdést, amellyel kapcsolatban felsőbb bírósági iránymutatás lenne szükséges.

- [7] Az édesanya ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Panaszában elsősorban a hatósági döntés végrehajtásának körülményeit és következményeit kifogásolta a következők szerint. Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése és XX. cikk (1) bekezdése szerinti élethez és egészséghez fűződő joga alapján az indítványozó saját belátása szerint gondoskodhat a gyermek étkeztetéséről, táplálásáról, amelyet negatívan befolyásolt a gyermek családból való kiemelése, mert a gyermeknek elhelyezését követően egészségtelen ételeket kellett fogyasztania, utóbbi miatt az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése is sérült. Ezzel összefüggésben az indítvány hivatkozott az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésére is.
- [8] Mind a gyermek, mind az indítványozó az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jogát sértette, hogy a gyermeknek „szögesdrót kerítéssel ellátott, rácsos ablakokkal »védett« intézményekben gyakorlatilag börtönviszonyok között” kellett tizenhét és fél hónapot töltenie, amelyre nem adtak okot.
- [9] Az indítvány szerint a gyermek családból való kiemelésének végrehajtása miatt az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése is sérült, hiszen nem volt biztosítva az „otthonuk nyugalma”, több szomszéd is látta továbbá az eseményt.
- [10] Az indítvány kifogásolja végül a hatóságok és bíróságok által lefolytatott bizonyítás hiányát. Állítása szerint az eljáró szervek nem vizsgálták megfelelően a gyermek egészségi állapotát, nem végeztek például laborvizsgálatot, amely alapján az alultápláltság megállapítható lett volna. Emiatt állítja az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét is.
- [11] A bizonyítási eljárás hiányosságain kívül a tisztességes hatósági eljárás [XXIV. cikk (1) bekezdése] és tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [XXVIII. cikk (1) bekezdése] sérelmére amiatt is hivatkozott az indítványozó, mert sem a hatósági, sem a bírósági eljárás nem zárult le észszerű határidőn belül, utóbbit álláspontja szerint a „pandémia indokolatlanul meghosszabbította”.
- [12] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben az indítványozó azt is előadta, hogy az „elsőfokú gyámhatóság” a benyújtott keresetlevelét nem továbbította határidőben a bíróságra, mert azt 2019. augusztus 14-én vette át, de csak októberben küldte tovább.
- [13] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben a következőket lehetett megállapítani.
- [14] 2.1. A támadott kúriai végzést a bíróság tájékoztatása szerint az indítványozó jogi képviselője 2020. december 17-én vette át, a panaszt pedig 2021. február 15-én, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtották be.
- [15] A Kúria felülvizsgálati jogkörben – mérlegelés eredményeként – hozott végzése alkotmányjogi panasszal támadható. Az indítványozó a rendelkezésre álló rendes jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik és a peres eljárás felpereseként érintettnek minősül.
- [16] 2.2. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, I. cikk (1) bekezdése, valamint XV. cikk (5) bekezdése cikke vonatkozásában nem tesz eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában írt feltételnek, mivel e rendelkezések az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem tartalmazzak Alaptörvényben biztosított jogot, ezért arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {például: 3334/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [15]; 3434/2020. (XII. 9.) AB végzés, Indokolás [32]; 3253/2019. (X. 30.) AB határozat [38]}.
- [17] 2.3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy jelen ügyben az indítványozó nemcsak valamely saját, Alaptörvényben biztosított joga sérelmére, hanem gyermeke alapvető jogai sérelmét is állította indítványában.
- [18] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy akkor fordulhat alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, ha a döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [19] Az Alkotmánybíróságnak tehát meg kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó jogosult-e a gyermeke nevében és képviselőjében fellépni a gyermek alapvető jogainak védelmében. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:14. § (1) bekezdése értelmében a cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis, nevében a törvényes képviselője jár el. A Ptk. 4:161. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a gyermek törvényes képviselője a szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelezettsége. A másodfokú gyámhatóság érdemi döntése, vagyis a gyermek ideiglenes elhelyezésének elrendelése az indítványozó

édesanya szülői felügyeleti jogát érintette, hiszen a gyermek számára eseti gyámot rendeltek ki, feladatát pedig a gyermek törvényes képviselőjében határozták meg.

- [20] A hatósági döntések értelmében tehát az édesanya nem gyakorolt szülői felügyeleti jogot gyermeke tekintetében, így arra sem rendelkezik jogosultsággal, hogy a gyermek képviselőjében a gyermek alapjogi igényét érvényesítve alkotmányjogi panaszt nyújtson be.
- [21] Az Alkotmánybíróság a gyermek alapjogsérelmére vonatkozó indítványt fenti indokok miatt érdemben nem vizsgálta, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának.
- [22] 2.4. Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit részben teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét (az indítványozó úgy véli, hogy gyermeke ideiglenes elhelyezésének elrendelésére a tisztességes eljáráshoz való jogot sértő eljárás eredményeképpen került sor); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést (a Kúria Kfv.III.37.826/2020/2. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 2.K.704.234/2020/14. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése]; e) indokolást arra nézve, hogy a támadott végzés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és – az elsőfokú bírósági döntésre is kiterjedő hatállyal – semmisítse meg azt.
- [23] Az alkotmányjogi panasz az egyedi jogsérelem orvoslásának sajátos eszköze. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja alapján az indítványban ezért meg kell jelölni az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, e) pontja szerint pedig annak indokát kell adni, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Ezekből a jogszabályi feltételekből következik, hogy az indítványban be kell mutatni, hogy az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezésének indítványozó szerinti tartalmával a támadott bírói döntés miért ellentétes.
- [24] Az indítvány megjelöli az Alaptörvény II. cikkét, III. cikk (1) bekezdésére, VI. cikk (1)–(2) bekezdéseit, XV. cikk (5) bekezdését, XVI. cikk (1)–(2) bekezdését, valamint XX. cikk (1) bekezdését, ám azok sérelmére vonatkozó indokolást nem ad elő, így az indítvány ebben a tekintetben nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban foglalt követelményeknek. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[i]ndokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására [...]” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} A határozottság Abtv.-ben meghatározott követelménye szerint az indítványnak meg kell teremtenie a logikai kapcsolatot a támadott bírósági döntések az állított alapjogsérelem tartalma között.
- [25] 2.5. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [26] A testületnek részletesen kimunkált gyakorlata van az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből következő észszerű ügyintézési határidő hatósági eljárásban való érvényesülése, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggő bírósági eljárásban érvényesülő, az észszerű határidőn belüli döntéshozatalra vonatkozó. A hatósági eljárásban érvényesülő észszerű határidőn belüli ügyintézés követelményét az Alkotmánybíróság 25/2020. (XII. 2.) AB határozatában részletesen elemezte (Indokolás [23]–[32]), a bírósági eljárásban való érvényesülését pedig összefoglalóan a 3046/2019. (III. 14.) AB határozatában fejtette ki (Indokolás [48], [63]–[77]).
- [27] Jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [28] Az indítványozó sem az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés sérelme, sem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmével összefüggésben nem hivatkozott másra, mint hogy a Fővárosi Törvényszék szerinte késedelmesen kapta meg az általa benyújtott keresetlevelet, ezt azonban indítványában nem igazolta. Az indítvány arra sem tért ki, hogy a jogalkalmazó szervek (hatóság, bíróság) állított késedelme milyen hátrányos jogkövetkezményt jelentett indítványozó számára, amellyel egyben Alaptörvényben biztosított joga is sérült.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ezek alapján az észszerű határidő betartására vonatkozó indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét nem vetette fel.

- [29] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme körében fentiekben túl a bizonyítás hiányosságait is kifogásolta. Álláspontja szerint ugyanis a gyermek vizsgálata nem volt megfelelő, és az általa előterjesztett bizonyítékokat sem vették figyelembe az eljáró szervek. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Az indítványozó tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési és bírói mérlegelési kérdéseket kifogásol, a gyermek egészségügyi állapotának megállapítására vonatkozva. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint viszont nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]}. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság nem látott rá indokot vagy lehetőséget, hogy e gyakorlatától eltérjen, vagyis a hatóságok és bíróságok által az egyedi ügyben megállapított tényállást és annak alapjául szolgáló bizonyítékokat nem vizsgálhatja felül.
- [31] Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy mind a másodfokú gyámhatóság, mind a Fővárosi Ítéltábla pontosan rögzítette a felvett bizonyítást, és azt is, hogy az egyes bizonyítási eszközök alapján milyen okszerű megállapításra jutott. Indokolták azt is, hogy a gyermek házi orvosával miért és mikor vették fel a kapcsolatot.
- [32] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.
- [33] 3. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felelt meg részben az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának, az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében, valamint 29. §-ában meghatározott befogadási kritériumoknak, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), c) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. február 1.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/597/2021.

